

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani. Učiteljska tiskarna, Frar čiščanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članrino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Jovo P. Jovanović

Štirideset let kulturnega in nacionalnega dela.

Dne 1. avgusta letos je minilo štirideset let, odkar je naš prijatelj in tovariš Jovo P. Jovanović zarezal prvo brazdo svojega nacionalnega dela v kulturno njivo tedanje Srbije — dežele borbe in junaštva, zibelke naše svobode. Ob enem pa je tudi letos poteklo dvajset let, odkar se z Jovan P. Jovanovićem osebno poznamo. Leta 1905. so odkrili v Ljubljani Prešernov spomenik, in tedaj je prispel med nas Jovanović s srbskimi brati. Seznanili smo se z njim, si prvičkrat bratsko segli v roke in si obljubili zvestobo, vdanost in ljubezen — pa naj pride in naj se zgodi karkoli!

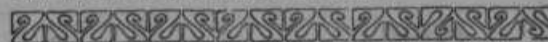
Leto pozneje — 1906. — smo vrnili srbskim bratom obisk v Beogradu, kjer se je vršil kongres srbskega učiteljstva in kjer so hvaležni srbski naši stanovski tovariši na Kalimegdanu odkrili spomenik največjemu svojemu dobrotniku in mecenu Gavriloviću. Srbsko učiteljsko združenje je vodila tedaj večča roka blagopokojnega Uroša, hrvatske brate je vnel za naše nacionalno, kulturno in politično edinstvo kremeniti značaj Davorin, našim številčno šibkim, a moralno jakim vrstam pa je načeloval naš »tvrd bodi, neizprosni mož jeklen« — Luka! Ti naši sveti trije kralji so hiteli za sijajno zvezdo bodočega našega enonarodnega sožitja. In mi smo hiteli za njimi preko vseh zaprek in zank, preko vseh viharjev in bridkosti, trdno verujoči v zmago pravice in istine! V našem krogu v Beogradu se je tedaj stalno kretal naš ožji slovenski rojak polkovnik Janko Vukašević, ki je nestrpno tolkel ob tla s svojo sabljo in kazal na kraje preko Save in Dunava, naglašajoč, da bo to sveto Jugoslovensko zemljo iztrgala iz krempljev črnega orla in jo spojila s svobodno Srbijo v eno celoto srčna kri srbskega vojnika junaka. Iz Kragujevca pa, kjer je tedaj županovl in izdajal svojo »Narodno Prosveto«, je ponavljal in prepričevalno naglašal s stopnjujočim se navdušenjem naš pobratim Jovo Gregorčičeve besede:

Bog živj vse Slovene pod streho hiše ene!

V prisotnosti Čeha Hajnega in Bolgara Grančarova smo tedaj delali na konceptu osnutka Slovanske učiteljske zveze. Naš Jovo je s smelimi besedami nacionalnega človeka, modernega šolnika in preudarnega politika očrtaval bodoče meje skupne naše domovine na slovenskem jugu.

Veliki davoriji naše bodočnosti je pripeljal rojstvo naš guslar iz Kragujevca, ko je svoje rojake v presledkih privajal v naše kraje, da se je krog našega poznanstva širil leto za letom, in ko je s svojim časopisom, s svojim spretnim peresom in s svojo iskreno in toplo besedo seznanjal svojo domovino z lepoto naših pokrajin, z običaji in z življenjem našega

plemena, z deli naših pesnikov, pisateljev in umetnikov Mislim, da ni bilo pred Jovanovićem nikogar med Srbijanci, ki bi s tako živim interesom, s toliko bratsko ljubeznijo in s tolikim uspehom deloval tako vztrajno za naše spoznavanje in zblizanje in na ta način pripravljaj ugodna tla našemu ujedinjenju. Preden so naš državnik in grobovi ujedinili politično, smo bili z delom našega Jove združeni s srci in z dušami.

Vojna nas je zalotila — pripravljene na zmago. Čeprav nismo znali drug za drugega, kod begamo in kakšna nam je usoda, smo vedeli vsi, da dozoreva seme, ki ga je sejal Jovanović. Ko so padli meči v nožnice, smo se zopet sešli v Beogradu in s Kalimegdanu so plavali naši pogledi v daljo, v daljino, v našo daljo...

Danes slavi Jovo P. Jovanović praznik dela, praznik zmage pobratimstva in zvestobe. Iznad kopice knjig, brošur in časnikov in izmed zlatih isker, ki poletao iz njegovega priljubljenega čebelnjaka, se danes naš Jovo lahko ponosno in samozavestno razgleduje v dobo mladosti, ki je bila posvečena bodočnosti, in v dobo bodočnosti, ki je ustvarjena in namenjena mladosti.

Naj ti, Jovo, dušo prešinja zavest, da si nasproti nam, narodu in domovini v polni meri izpolnil svojo dolžnost: daroval si vsakemu in vsem — samega sebe! In tistim, ki si jim krčil med trnjem in skalami pot v bodočnost, naj kaže cesto trudoljubivosti in narekuje nalogo življenja in žrtvovanja tvoj zglede, ki sem ga vedno zvesto čuval v svojem srcu!

E. Gangl.

Njegov tvorac je jedna skromna, do skora nepoznata seoska učiteljica Amerikanka Mis Porkhurst. Ona je učiteljica bila oko 1904. god. u jednom američkanskem selu, gde je imala da izvodi nastavu u 8 razreda sa 40 učenika. Poznata je nevolja kod učitelja uopšte kad imaju da izvode nastavu sa više razreda jer dok nastavnik predaje i zanima učeničke u jednom razredu ostali razredi treba sami nešto da rade pa i u pogledu discipline da su ispravni.

Nastavni metodi koje je ona učila u učiteljskoj školi pokazali su se nedovoljni i nepriljubljeni i ona je muku mučila tako da je morala da ih sasvim napusti. Nevolja ju je uputila da se pomogne ovako. Radeći s jednim razredom ona je upućivala decu iz ostalih razreda da se sami pomažu i uče samo sami. Tako ona bi ih drvo uputila kako sam čovek može da se uči koji nije polazio školu, pokazivala bi im odakle će crpiti gradivo za učenje i ostavljala same da rade i razrešavaju nastavne zadatke.

ANTON HREN:

Sedanja doba in učiteljstvo.

(Referat na V. pokrajinski skupščini Pov. UJU Ljubljana v Šošanjju)

Brez dvoma je sedanja doba tako važna in tako dalekosežnega pomena za bodočnost posameznih stanov, kakor je bila le malokatera v zgodovini človeštva. Strašna svetovna vojna je do temelja razrušila prejšnji tradicionalni družabni red. Iz teh razvalin je jelo kliti novo življenje, življenje bodočnosti, katero se gradi na docela drugačnih temeljih od prejšnjega. Človeštvo se velikanskega pomena sedanosti za bodočnost skozi instinktivno zaveda. Zato opažamo med vsemi narodi in državami sicer ne toliko hrupno, ampak zato pa tudi tem bolj žilavo borbo, da si ustvarijo ugodno tlorišče, katero jim naj omogoča uspešen in neoviran razvoj. Če že ne za vedno, pa vsaj za dolgo, dolgo vrsto let.

Prav isti pojav vidimo v ustroju posameznih držav. Tradicije in privilegiji so padli, vsi smo enaki, po naših žilah polje ista kri, torej imamo isto pravico do življenja. Kar si postavimo sedaj, to ostane ne samo nam, ampak še poznim našim zanamcem. V tem je vzrok onemu živahno burnemu in skoro bi rekel nervoznemu življenju posameznih političnih, gospodarskih, kulturnih in stanovskih organizacij, katerega opažamo po končani vojni vsepovsod, posebno pa še pri nas. Da je pri nas to vrvenje in borba za priboritev ugodne pozicije bodisi med političnimi, gospodarskimi, kulturnimi, kakor tudi stanovskimi organizacijami še mnogo živahnije od onih v drugih državah, je samo ob sebi umevno. Saj mi šele ustvarjamo in gradimo na znotraj državo, kateri je dala okvir svetovna vojna. Kakor si svoj dom uredimo sedaj mi, v takem bomo prebivali mi in še pozni naši rodovi, ki pridejo za nami. V naših lastnih rokah je torej usoda ne samo naša lastna, ampak tudi naših potomcev. Zato je na naša sveta dolžnost, da posvetimo sedanji dobi ustvarjanja vse svoje moči in zmožnosti temu velikanskemu delu, da nas ne zadene kletev poznejših rodov, češ, da nismo umevali duha in potreb časa ter nismo storili svoje dolžnosti takrat, ko je bil čas zato.

Naš stan je v primeri z drugimi stanovji še mlad. Saj je star pravzaprav šele komaj dobrega polstoletja, t. j. od takrat približno, ko je bil učitelj res dan šoli in razrešen drugih poslov, za katere je bil v prvi vrsti določen in mu je bila in morala biti šola več ali manj postranska stvar. — Dolga in mukepolna je bila pot, katero je moralo napraviti učiteljstvo v tej razmeroma kratki dobi, da je zavzelo ono stališče v človeški družbi, katero zavzema danes. Marsikateri izmed naših prednikov in tudi večina še izmed nas — izvzemši mlajšo vojno in povojno generacijo našega stanu — je moral sam skušati na svoji koži resni-

nost izreka, katerega so dali že stari Rimljani predhodnikom našega stanu: »kogar sovražijo bogovi, tega napravijo — učiteljem.« — Boj, katerega je bojevalo naše učiteljstvo v tej polpretekli dobi in katerega — vsaj deloma — bojujemo še sedaj mi — je vseboval dve kardinalni točki:

1. boj za obstanek (kruh).
2. boj za moralno priznanje in upoštevanje našega stanu v družabnem redu človeške družbe.

Da je bila ta petdesetletna borba silno težka, je lahko umljivo, če upoštevamo razmere, katere so vladale takrat. Učiteljstvo je predstavljalo predvsem mlad napreden element v razvoju tedanje družbe. Zato ni čuda, da so se vzdignili proti njemu v prvi vrsti tisti, kateri so se čutili moteni ali celo ogroženi, če že ne gmotno, pa vsaj moralno v tedanji svoji poziciji. Na svojem pohodu nalleti napredek vedno na reakcijo, to je bilo, je in bo. — Drugi starejši in tradicionalni stanovji pa, ki so že imeli svoje primerno mesto v človeški družbi, so pa tudi gledali postrani mladega tekmeča, ki se je rinil in silil v njihove vrste. Čutili so se tudi kolikor toliko ogrožene. Zato je imel naš stan že v svoji detinski dobi številne in mogočne nasprotnike, s katerimi se je moral boriti za svoje moralne dobrine.

K vsemu temu pa se je kmalu po 70 letih pridružila ljuta borba za obstanek, boj za kruh. Ta boj se vleče skozi vso dobo, kakor rdeča nit v zgodovini našega stanu. Že samo slovensko učiteljstvo je bilo razkosano na pet različnih upravnih teles, katerim so rezale skromen košček kruha različno upravljane dežele. In posamezne politične stranke, katere so imele upravo teh dežel v svojih rokah, niso med seboj tekmovaly v izboljšanju učiteljskega bednega gmotnega položaja, ampak ravno nasprotno. Dobro so se zavedale, da bi se gmotno podprto in izobraženo učiteljstvo oprostilo vsega jeroštva ter nastopalo samostojno, zato so gledale v lastnem strankarskem interesu, da je bilo učiteljstvo privezano prav na kratko. Hotelo se ga je napraviti in se ga je tudi napravilo docela odvisnega od vsakokrat vladajočih političnih razmer. Da v takih razmerah ne uspejajo značajji, je samo ob sebi umljivo. In v to borbo spadajo tudi tipi učiteljstva, katere sta mojstersko očrtala pokojni Tavčar, zlasti pa Cankar. Nam se pa teh za ono dobo karakterističnih tipov ni treba sramovati, sramujejo se jih naj tisti, kateri so jih vzgojili. Nam pa naj bodo glasen in živ spomin preteklosti, da s svojim delom onemogočimo, da bi se še kedaj ponovili v našem stanu.

kazuju im ono što znaju više od njih i proširuju prirodni krug dečjih predstava zadobijenih sopstvenim iskustvom.

Rezultati prvih pokušaja gde Porkhurst bili su nesavrjneno bolji od onoga kako je dosle bilo u njenoj školi. Ti rezultati naveli su je na ideju da primeni ovaj metod i pri radu u školi s odvojenim razredima Ohrabrena od svojih pretpostavljenih, posle dugih opita i proučavanja, dopuna i usavršavanja izradi ona detaljan plan za rad po njenoj metodi i 1920 godine s velikim uspehom primeni u višem kursu osnovne škole u Daltonu.

Daltonski plan nije oblik didaktičkih metod u današnjem smislu. To je nov sistem za vaspitanje i nastavu koji nema ničega zajedničkog sa današnjim vaspitno-nastavnim sistemom.

(Dalje prihodnjić.)

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Daltonski školski sistem.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šošanjju.)

Daltonski plan ili sistem je noviji projekat za reformu današnjeg vaspitno-nastavnog sistema.

Poznat je pod imenom Daltonski stoga što je prvi put pokušat da se izvodi u gradu Daltonu (država Masačuzet) u Americi, 1920. god.

Rezultati prvih opita nadmašili su sva očekivanja i primljeni su dobro u učiteljstvu Američkom, koje mu je otvorio vrata u svojim školama, blagodareći njegovoj zdravoj ideji.

Interesantno je kako je ovaj Daltonski sistem postao. On nije plod kabinet-skih doktrina i teoretskih umovanja već je proizišao neposredno iz učiteljske prakse.

